

Rapportage screenen en testen op Schiphol en uitvoeren vliegtuig contact onderzoek d.d. 7 oktober 2020

1. Inleiding

Sinds het voorjaar wordt door GGD Kennemerland een steekproefsgewijze controle uitgevoerd op de aanwezigheid van gezondheidsverklaringen, die reizigers die vanuit hoog risicolanden naar Nederland komen voorafgaand aan hun reis dienen in te vullen.

Sinds medio augustus 2020 is een proef gestart waarbij inkomende reizigers zich vrijwillig konden laten testen op covid-19. Daarvoor is een teststraat ingericht waar circa 1200-1400 mensen getest konden worden. Aan het asymptomatisch testen is ook onderzoek gekoppeld naar de effectiviteit. De teststraat is op 12 september 2020 gesloten en de proef is op dat moment beëindigd.

GGD Kennemerland voert ook het vliegtuigcontact onderzoek (VCO) uit. Aangezien dit ook een directie relatie heeft met Schiphol, krijgt de informatie die dat oplevert ook hier een plek.

2. Screenen

Zoals gezegd hebben de screeningteams vooral de taak om steekproefsgewijs te controleren op de aanwezigheid van een gezondheidsverklaring, het uitvoeren van een visuele beoordeling over de mate van fitheid en het informeren en adviseren van reizigers over de maatregelen in Nederland. Het proces vanaf moment van vertrek uit het buitenland tot aankomst op de luchthaven Amsterdam Airport Schiphol, ziet er als volgt uit:

1. Controle bij boarding (gezondheidsverklaring en visuele observatie of iemand fit is to fly)
2. Informatieverstrekking bij vertrek of in vliegtuig over beleid met betrekking tot covid-19 in Nederland
3. Naleven verplichting om in vliegtuig een mondkapje te dragen
4. Na aankomst op Schiphol steekproefsgewijze controle van aanwezigheid gezondheidsverklaring, visuele observatie over fitheid en actieve informatievoorziening over quarantaineplicht en belang om bij geringste klachten zich te laten testen (vluchten uit oranje en rode gebieden)

Vanaf 13 augustus jl. is het team van de entryscreening dagelijks ook ingezet om flyers uit te delen en mensen uit geselecteerde vluchten uit te nodigen zich te laten testen. Deze taak is met groot enthousiasme opgepakt, maar het primaire proces van de entryscreening kwam hierdoor op sommige dagen op een lager pitje. Het proces is tegen het licht gehouden en er is voor gekozen om de controletaak los te koppelen van het flyeren, zoals dat in de periode van het testen nodig was om reizigers toe te leiden naar de teststraat.

De resultaten van de entry screening van week 36 t/m week 40 zijn:

Week 36 (31 aug – 6 sept)

- In totaal zijn 189 vluchten vanuit risicogebieden gecheckt
- Gemiddeld 38 % van alle te checken vluchten zijn gecontroleerd
- Met 10137 van Nederland binnenkomende passagiers is gesproken en gecheckt of de gezondheidsverklaring goed is ingevuld en zijn de quarantainemaatregelen besproken.

Opmerking: Bij enkele KLM vluchten **geen** gezondheidsverklaringen.

Week 37 (7 sept – 13 sept)

- In totaal zijn 183 vluchten vanuit risicogebieden gecheckt
- Gemiddeld 35 % van alle te checken vluchten zijn gecontroleerd
- Met 8634 van Nederland binnenkomende passagiers is gesproken en gecheckt of de gezondheidsverklaring goed is ingevuld en zijn de quarantainemaatregelen besproken.

Week 38 (14 sept – 20 sept)

- In totaal zijn 193 vluchten vanuit risicogebieden gecheckt
- Gemiddeld 34 % van alle te checken vluchten zijn gecontroleerd
- Met 11.686 van Nederland binnenkomende passagiers is gesproken en gecheckt of de gezondheidsverklaring goed is ingevuld en zijn de quarantainemaatregelen besproken.

Week 39 (21 sept – 27 sept)

- In totaal zijn 202 vluchten vanuit risicogebieden gecheckt
- Gemiddeld 41 % van alle te checken vluchten zijn gecontroleerd
- Met 9.195 van Nederland binnenkomende passagiers is gesproken en gecheckt of de gezondheidsverklaring goed is ingevuld en zijn de quarantainemaatregelen besproken.

Week 40 (28 sept – 4 okt)

- In totaal zijn 180 vluchten vanuit risicogebieden gecheckt
- Gemiddeld 41 % van alle te checken vluchten zijn gecontroleerd
- Met 9.585 van Nederland binnenkomende passagiers is gesproken en gecheckt of de gezondheidsverklaring goed is ingevuld en zijn de quarantainemaatregelen besproken.

3. Testen

De proef met betrekking tot het testen is afgesloten. Er volgt nog een evaluatieverslag naar de effectiviteit van het asymptomatisch testen op Schiphol. Los hiervan kan worden geconcludeerd dat het een bijzondere en leerzame ervaring is geweest. Onder grote druk is binnen 12 dagen na de opdracht een testvoorziening ingericht en operationeel gemaakt. Daarmee niet gezegd hebbend dat er geen zaken over het hoofd zijn gezien/beter hadden gekund. Daar wordt verderop in deze rapportage nog op terug gekomen. Bij het uitvoeren van de opdracht heeft het belang om de Nederlandse samenleving zoveel als mogelijk te beschermen tegen het risico van import van het virus uit het buitenland en het onderzoeksbelang voorop gestaan.

De afgenomen tests zijn verwerkt door een consortium van laboratoria (Atal Media, SALTRO, Star-SHL en het Streeklab Haarlem). GGD Kennemerland heeft naast het bemonsteren ook de regie gevoerd over het gehele proces.

Cijfers

datum	Aantal testen	positief	vindpercentage
13 augustus	67	1	1,5
14 augustus	142	1	0,7
15 augustus	243	8	2,8
16 augustus	445	6	1,3
17 augustus	584	5	0,8
18 augustus	445	2	0,4
19 augustus	720	15	1,9
20 augustus	667	17	2,6
21 augustus	619	11	1,8
22 augustus	739	9	1,1
23 augustus	887	13	0,8
24 augustus	706	9	1,3
25 augustus	891	22	2,5
26 augustus	1001	22	2,2
27 augustus	961	19	2,0
28 augustus	894	7	0,8
29 augustus	892	17	1,9
30 augustus	1034	18	1,7
31 augustus	614	5	0,8
1 september	694	6	0,9
2 september	639	6	0,9
3 september	473	11	2,3
4 september	622	16	2,6
5 september	640	7	1,1
6 september	766	12	1,6
7 september	475	12	2,5
8 september	556	10	1,8
9 september	701	16	2,3
10 september	687	9	1,3
11 september	596	7	1,2
Totaal	19400	319	1,6

Het vindpercentage ligt op gemiddeld circa 1,6%.

Een punt wat nog speelt is het afronden van de evaluatie. Dit proces is vrijwel afgerond en binnen afzienbare termijn kan een eindrapportage worden verwacht.

Verder speelt er nog het nodige ten aanzien van de AVG. De Autoriteit Persoonsgegevens is naar aanleiding van een artikel in de Volkskracht een onderzoek gestart. De vragen die zijn gesteld, zijn beantwoord (zie bijlage). In reactie daarop zijn nieuwe vragen ontvangen. De beantwoording daarvan loopt nog.

4. Vliegtuig contactonderzoek (VCO)

Indien binnen of buiten Nederland iemand positief wordt getest op covid-19 en deze persoon heeft in zijn/haar besmettelijke periode gereisd met een vliegtuig en was daarmee een risico voor zijn/haar medereizigers dan volgt een vliegtuigcontactonderzoek. Dat wil zeggen dat een selecte groep medereizigers wordt getraceerd en geïnformeerd over de risico's waaraan men is blootgesteld. Alles met de bedoeling om verdere verspreiding van covid-19 zoveel als mogelijk te voorkomen.

Dit onderzoek wordt uitgevoerd door de GGD waarin de luchthaven is gesitueerd waar een vliegtuig op heeft gevlogen. Als gereisd is op een vlucht naar Amsterdam Airport Schiphol, dan komen deze meldingen, soms rechtstreeks van andere GGD'en en soms via het Landelijk Centrum Infectieziektebestrijding, binnen bij GGD Kennemerland.

Refresh Database	
donderdag 1 oktober 2020	
<i>cumulatief</i>	
Aantal indexes in NL:	1426
Aantal indexes buiten NL (doorgereisd / onbekend):	35
totaal indexes:	1461
Totaal aantal vluchten waarvoor VCO is opgestart:	1120
totaal aantal nauwe contacten:	6789
Totaal aantal vluchten in behandeling:	46
1461 indexes met reisverleden:	
binnen Europa	1259
buiten Europa	201
201 indexes met reisverleden buiten Europa:	
Afrika	30
Azië	51
Midden Oosten	28
Midden en Zuid Amerika	75
Noord Amerika	17

Aangenomen wordt u hiermee voldoende en naar tevredenheid te hebben geïnformeerd.

Bijlage: vragen van de Autoriteit Persoonsgegevens en de reactie hierop

Inleidende opmerkingen

Alvorens uw vragen te beantwoorden willen wij u graag een beeld schetsen van de situatie rondom het opzetten, de uitvoering en de stopzetting van de Corona teststraat op Schiphol.

De proefopstelling van een teststraat op Airport Amsterdam Schiphol heeft onder stoom en kokend water plaatsgevonden in opdracht van de Minister van VWS. De opdracht was een uitvloeisel van druk vanuit de Tweede Kamer om maatregelen te treffen om transmissie van covid-19 vanuit het buitenland via inkomende reizigersverkeer via de lucht aan banden te leggen. Aangezien grootschalig testen niet direct binnen bereik lang en er nog discussie liep over de meerwaarde van asymptomatisch testen, is door de Minister besloten snel te komen tot een proefopstelling waar 1200-1400 testen gratis en aangeboden zouden worden. Alles met de ambitie om alle inkomende reizigers te laten testen op covid-19. Het laten afnemen van een test vond plaats op vrijwillige basis. De tijd die beschikbaar was om te opdrachtrealisatie te komen was helaas te kort om het DPIA goed te kunnen afronden. Het belang voor de publieke gezondheid en de gevoelde politieke druk woog in dit geval zwaar mee.

De GGD in zijn rol als uitvoeringsorganisatie op basis van de Wet publieke gezondheid (Wpg) moet in de huidige corona pandemie diverse en veel op elkaar volgende (politieke) besluiten uitvoeren. Daar kunnen GGD'en niet geheel zelfstandig en onafhankelijk in opereren. Met regelmaat worden GGD-en geconfronteerd met afspraken/werkwijzen, die zijn opgesteld door VWS met GGD GHOR NL (de koepelorganisatie), zonder hier als verantwoordelijke GGD invloed op te hebben kunnen uitoefenen. Over dat laatste hebben wij onze zorgen aan GGD GHOR NL kenbaar gemaakt.

In het kader van de Corona pandemie heeft GGD GHOR NL in opdracht van VWS de applicatie CoronIT ontwikkeld en in beheer genomen. GGD'en zijn bij de totstandkoming daarvan niet of nauwelijks betrokken. Voor het gebruik zijn door diverse GGD-en vragen gesteld, maar onder druk vanuit GGD GHOR NL en VWS, is de applicatie Landelijk in gebruik genomen.

De aanvragen en het maken van een afspraak voor een Corona test zijn door VWS en GGD GHOR NL belegd bij een door GGD GHOR NL ingericht callcenter. Doe daarvan is regionale GGD-en zoveel als mogelijk te ontlasten. Op de werkwijze hebben de afzonderlijke GGD-en geen invloed.

Uitgangspunt voor GGD Kennemerland is en blijft het uitvoeren van de in de Wpg toebedeelde taak inzake Infectieziektebestrijding. De medewerkers zijn zich terdege bewust van hoe om te gaan met medische gegevens en het medisch beroepsgeheim alsmede het beschermen van de privacy van een cliënt. Bij aanneming van medewerkers wordt standaard een VOG aangevraagd, daarnaast wordt door elke nieuwe medewerker een ambtelijke eed afgelegd, en wordt continue aandacht besteed aan het vergroten van kennis rondom privacy- en informatieveiligheidsaspecten.

Het opzetten van de teststraat op Airport Amsterdam Schiphol is op 4 augustus aangekondigd met de opdracht aan GGD Kennemerland om dit zo mogelijk op 13 augustus operationeel te hebben. Er zijn in korte termijn overeenkomsten gesloten met een consortium van laboratoria om de testafname en analyse gestalte te geven en voor de overige taken is bijstand gevraagd aan Defensie en het Rode Kruis.

Tijdens het opstarten en opschalen van de teststraat Schiphol zijn accountgegevens gedeeld en is er onveilig omgegaan met accountinformatie. Er was bij de technisch beheerder van CoronIT /Topicus maar beperkte mogelijkheid om accounts te activeren waardoor medewerkers zich soms genoodzaakt voelden om accounts te delen. Vooral vanuit de gedachte om bij te dragen aan de publieke gezondheid.

De huidige stand van zaken is dat de minister van VWS heeft besloten de teststraat op Schiphol per 12 september te sluiten.

Hieronder de antwoorden op uw vragen.

1. Klopt het wat er in het artikel staat t.a.v. de verwerking en bescherming van persoonsgegevens door de GGD Kennemerland?

De teststraat Schiphol is in zeer korte tijd gerealiseerd en de werkprocessen zijn gecompliceerd en uniek. Vanuit het team privacy en informatieveiligheid is getracht zo snel mogelijk te adviseren over privacy en dit advies in lijn te laten zijn met de snelle opstart van de werkzaamheden. Alle in- en externe partijen die onderdeel zijn geweest van teststraat Schiphol hebben hun uiterste best gedaan om dit advies op te volgen. Desalniettemin lijkt een aantal risico's niet volledig weggenomen of verkleind te zijn voordat de teststraat op volle toeren draaide. Het klopt dat de Rode Kruis vrijwilliger teveel bevoegdheden heeft gekregen tijdens werkzaamheden op de teststraat Schiphol. Als vrijwilliger van het Rode Kruis mocht de schrijver van het artikel alleen die werkzaamheden uitvoeren waarvoor geen geheimhoudingsverklaring nodig was, zoals bijvoorbeeld flyeren. De schrijver van het artikel was niet bevoegd voor het uitvoeren van registratiewerkzaamheden, en hiermee zijn gemaakte afspraken tussen GGD Kennemerland en het Rode Kruis geschonden (zie raamovereenkomst bijlage 4 art. 4.4 voor geheimhoudingsplicht Rode Kruis medewerkers).

2. Kunt u een algemene reactie geven op de berichtgeving in dit artikel v.w.b. de verwerking en bescherming van persoonsgegevens?

Bij alle nieuwe verwerkingen die binnen GGD Kennemerland, onderdeel van de Veiligheidsregio Kennemerland (VRK) tot stand komen wordt uiterst zorgvuldig gekeken naar het adequaat beschermen van (algemene en/of bijzondere) persoonsgegevens. Als organisatie waarbinnen zich de ambulancedienst, brandweer, meldkamer en GGD bevinden zijn nieuwe, complexe verwerkingen van persoonsgegevens aan de orde van de dag. Het team Informatieveiligheid – waarin de CISO, FG en een Privacy Officer zijn ondergebracht – gaat zorgvuldig en pragmatisch om met alle gegevens waarvoor de VRK verantwoordelijk is.

Tijdens de Corona crisis is de crisisorganisatie volop actief. Dit vertaalt zich in allerlei organisatorische veranderingen en nieuwe verwerkingen, die wij in de best mogelijke banen trachten te leiden. Zo is er bijvoorbeeld binnen ons interne callcenter geen inzicht in testuitslagen. Dit vertraagt soms de werkzaamheden, maar houdt de medische gegevens van onze burgers veilig.

Voor de teststraat Schiphol hebben wij waar mogelijk technische en organisatorische maatregelen genomen om persoonsgegevens optimaal te beschermen. Medewerkers die registratie- of planningswerkzaamheden uitvoeren hebben bijvoorbeeld geen toegang tot medische gegevens. Dit is niet nodig voor het uitvoeren van hun taak. Wel zijn zij in staat een geautomatiseerde BSN-check uit te voeren, om zo persoonswisselingen en fouten bij de uitwisseling van medische gegevens te voorkomen. Deze verplichting komt voort uit de Wet gebruik BSN in de zorg, die sinds 1 juli 2020 opgenomen is in de Wet aanvullende bepalingen verwerken persoonsgegevens in de Zorg. Ook hebben we voor alle medewerkers geadviseerd om een geheimhoudingsverklaring te laten tekenen, ongeacht de werkzaamheden. Dit advies is niet voor vrijwilligers gegeven, omdat die geen werkzaamheden mogen uitvoeren waarbij persoonsgegevens of andere gevoelige informatie wordt verwerkt. Naar aanleiding van het artikel in de Volkskrant is besloten om de geheimhoudingsverklaring ook onder vrijwilligers verplicht te stellen.

Sinds het incident heeft plaatsgevonden is besloten om niet meer met vrijwilligers te werken, maar voor de teststraten alleen nog medewerkers in te zetten die in dienst zijn van het Rode Kruis. Daarnaast geldt als harde eis voor alle medewerkers dat pas na het tekenen van een geheimhoudingsverklaring toegang tot de teststraat wordt verkregen.

3. Welke waarborgen ter bescherming van de privacy van betrokkenen heeft de GGD Kennemerland getroffen voor zover het gaat om het systeem Corona-IT?

De applicatie CoronIT is ontwikkeld door GGD GHOR NL in opdracht van het ministerie VWS. Op de ontwikkeling van deze applicatie heeft GGD Kennemerland geen invloed gehad. Door de tijdsdruk voor het opschalen van de testcapaciteiten was er geen alternatief voor CoronIT beschikbaar, en is besloten om, hoewel er nog geen DPIA of andere risicoanalyse uit was gevoerd, met deze applicatie te gaan werken.

Waar mogelijk zijn autorisaties aangebracht om medische gegevens alleen beschikbaar te maken voor bemonsteraars, Bron- en Contactonderzoek medewerkers en coördinatoren die dit inzicht nodig hebben voor de uitoefening van hun taken. Voor het gros van de medewerkers (onder andere de medewerkers die administratieve taken uitvoeren zoals vliegtuig contactonderzoek) geldt dat zij geen inzicht in testuitslagen of medische gegevens nodig hebben.

De applicatie wordt technisch beheerd door een externe partij, wat het doen van bijvoorbeeld steekproeven bemoeilijkt.

4. Kunnen medewerkers van de GGD Kennemerland inderdaad bij alle persoonsgegevens binnen het systeem Corona-IT? Is er sprake van een toegangs- en/of autorisatiebeleid t.a.v. bepaalde categorieën van persoonsgegevens? Zijn bepaalde categorieën bijvoorbeeld afgeschermd voor bepaalde (groepen van) medewerkers?

Binnen CoronIT zijn autorisaties mogelijk en deze worden ook toegepast. Toegang tot de applicatie is pas mogelijk na two factor authenticatie (2FA), en binnen de applicatie gelden verschillende toegangsniveaus, passend bij de werkzaamheden van de medewerker in kwestie. Voor registratiewerkzaamheden hebben medewerkers toegang tot NAW-gegevens, geboortedatum, en BSN. Deze gegevens zijn essentieel om de te testen persoon veilig te registreren voor een test.

Een selecte groep medewerkers, met een medische achtergrond, hebben ingeval van een positieve uitslag toegang tot de testuitslagen en tot de registratiegegevens. Deze groep medewerkers heeft de geheimhoudingsverklaring getekend. Daarnaast hebben voornoemde medewerkers ervaring met het medisch beroepsgeheim en dus het adequaat omgaan met medische gegevens.

5. Vindt er binnen het digitaal systeem logging plaats en wordt die logging (regelmatig) gecontroleerd?

Binnen CoronIT vindt logging plaats. Ook deze logging gegevens worden extern beheerd door Topicus, waardoor inzage in de activiteit van medewerkers beperkt is. Er kan wel bepaalde activiteit worden opgevraagd, maar het doen van bijvoorbeeld een steekproef of ander onafhankelijk onderzoek is hierdoor moeilijk. De controle voor logging vindt nog niet stelselmatig plaats, vooral door het externe beheer zoals dit is ingericht door GGD GHOR NL. Wel is er binnen GGD Kennemerland een functioneel beheerder voor CoronIT aangesteld, die alle meldingen/klachten/verzoeken en andere vragen direct met Topicus in behandeling neemt.

Aangenomen wordt hiermee de vragen voldoende en naar tevredenheid te hebben beantwoord. Mochten er nog nieuwe vragen rijzen, dan vernemen wij deze graag en zullen hierop nader ingaan.